

Bedst og Billigst et nyt koncept til boliger i Danmark

Personlige refleksioner om nødvendige forandringer som nogle *almene bypolitiske synspunkter*

Byens funktioner

Byernes funktionelle opbygning og sociale inddeling, og dermed alle de rumlige arkitektoniske hovedtræk har passeret uantastet gennem tiden, selv om bebyggelsens udstrækning i gaderne, byggeskikken og bybebyggelsens omfang undergik forandringer, i denne historiske masse af skarpe grundskel og private bygninger. De danske købstæder var i 800 år altid indrettet efter en funktionel plan, som i det væsentlige gik ud på at ind- og udsluse handelen.

Denne almene viden eller tro på bytanke som centrum for handel, den bliver først slået i stykker af funktionalismen, hvor de såkaldte videnskabelige – rationelle, politiske planidealer om det gode by liv får lov til at slå igennem, at bygge by bliver til en politisk ideologi. Hvor de store byer blev meget store, de små byer gik i stå. Hovedparten af de sidste har bevaret deres oprindelige byplaner i en nogenlunde hel stand, mens hovedparten af de første har brudt dem op under påberåbelse af udviklingens krav.

Visionerne og strategierne i lukkede planmiljøer, uden forankring i lokale almene accepterede helheds betragtninger, vil som koncept aldrig kunne blive forstået af offentligheden. Her har vi måske årsagen til at mange kommunale politikere i dag ikke opfatter planlægning, som noget særlig ønskeligt, som en kommunal strategi.

Det vil sige, at fra i dag, at være et forhold mellem teknikere- og flere regelsæt, skal der udvikles en ny administrativ- og politisk kultur, hvor regelværket og eventuelle dispensationer hver gang gøres konkret og skræddersyes til det nye lokale miljø og den proces, man ønsker at fremme og udvikle.

Historisk har by bygningen altid har været er en lang kæde af følgevirkninger, der skyldtes få menneskers valg og fravalg. Hvor kvaliteten af fra valgen har været den vigtigste årsag, når det har lykkedes, at kunne skabe noget originalt nyt bedre end nabobyen.

Mennesker skal have et fælles ansvar for hinanden

I Dansk og EU-sammenhæng, er der ligeledes udviklet nogle kriminalpræventive anvisninger og strategier for at stoppe vold og hærværk i byen. Anbefalingerne er næsten identiske med ønskerne fra invalide- og handicaporganisationernes anbefalinger, om en orienterings sikkerhed i byen.

Indtil nu har ingen danske byer forholdt sig planlægningsmæssigt, til disse almene byanbefalinger. 1000 kr. spørgsmålet i dag til kommunerne er derfor, hvorfor tør vi ikke anvende alt det vi ved, at mennesker gerne vil have som ramme for at kunne bo og færdes i byen. I stedet for at satse på de gentagede arkitekt konkurrencer, der aldrig bliver realiseret som angivet i konkurrencerne!

Essensen af disse EU- anvisningerne om forebyggelse gennem fysisk planlægning , er overført til dansk tradition følgende udsagn:

- at der er et tydeligt rumligt ansvarsforhold og tydelige regelsæt for forskellige typer af rum
- at offentlige rum og færdselslinier samt bygninger og lokaler befolkes

- at befolkningen i offentlige og halvoffentlige rum blandes, og at personer i halvprivat og private rum opdeles i grupper efter formål samt arbejdsmæssige eller sociale relationer
- at der skabes overskuelighed, synlighed og opsyn ved færdselslinier samt ved eller i bygninger
- at der skabes valgmuligheder med hensyn til gang- og cykelruter samt at der indrettes opholdssteder
- at funktioner placeres hensigtsmæssigt i forhold til hinanden og i forhold til adgang, trafikterminaler, bus- og taxaholdepladser
- at der findes en hensigtsmæssig og tilstrækkelig forsyning med servicefaciliteter for at fremme ordentlig og renlig adfærd (f.eks. toiletter, papirkurve, kø-stativer)
- at der indrettes opholds- og aktivitetstilbud til potentielle skadevoldere for at stimulere positiv adfærd og reducere rumlige konflikter
- at undgå at signalere, at steder og ting er uden opsyn og derfor kan være attraktive for vold
- at der sker en løbende renholdelse og vedligeholdelse, og at der findes alarmeringsmuligheder

Disse 10 europæiske anvisninger til en fysisk planlægning kan synes banale og selvfølgelig - også i et homogent samfund med en kulturel samhørighed. Struktureringen og organiseringen af byrummet, i en ny bebyggelse har betydning for, hvem der kommer og hvornår; hvor mange der kommer og i en vis udstrækning også hvilke handlinger, der finder sted.

Forudsætning for opgavens løsning er, at de sociale spilleregler eller kontrakter, der skal udvikles parallelt med planlægningen og byggeprocessen, med de der tilflyttere får første prioritet, frem for arkitektur og form. Arkitekturen bliver en efterfølgende tilgift, når parterne sammen får øjnene op for andre nye kvaliteter i fælles konceptet.

Snusfornuften er ikke den værste fornuft som anvisning og til en sikring af de mange

Den rumlige strukturering af de beskrevne anbefalinger har følgende virkemidler, som skal integreres i opgavens realisering:

- *Udformning af gader, veje, stier, passager og lignende*, både med hensyn til geometrisk udformning, færdselsliniernes tæthed og de facader eller kanter, der omgiver dem, antallet af adgangspunkter til de enkelte rum eller bygninger og samling eller adskillelse af trafikarter.
- *Den rumlige overskuelighed*, bør sikres lineært i dybden langs færdselslinjer, dels hele vejen rundt i forhold til punkter, der passeres på nødvendige færdselslinjer, og langs bygninger.
- *Den rumlige opdeling og orientering*, vedrører størrelsen af de enkelte rumlige enheder, strukturering af rummet med forsider og bagsider, opdeling i offentlige, halvoffentlige, halvprivate og private områder. Flexibel sektionering i forhold til varierende brugsformål og/eller varierende tidspunkter.
- *Funktioners lokalisering*, herunder blanding eller adskillelse af forskellige funktioner, en spredning eller koncentration af særligt belastende funktioner samt trafikholdepladsernes placering.
- *Barrierer og deres udformning*, der spænder fra symbolske barrierer via terrænspring og andre højdeforskelle til fysisk vanskeligt gennemtrængelige barrierer over tidsbestemte afgrænsninger af udeaktiviteter og holdepladsernes placering.

- *Bebyggelsestæthed*, der influerer på befolkningstæthed i det offentlige rum, parkeringsløsninger, på mulighederne for at blande funktioner inden for korte fysiske afstande og på afstanden til stoppesteder for kollektiv trafik.
- *Bygningernes rumlige organisation og udformning*, omfatter brugen af forskellige etager samt af for- og bagsider; vinduesåbninger, døråbninger og altaners størrelse, placering og gennemsigtighed; indgange og trapperummets udformning samt antallet af brugsmæssige enheder og forskellige funktionstyper, låse og adgangskontrolsystemer.

Menneskers tidsmæssige brugsmønstre skal integreres i opgaven

Det tidsmæssige brugsmønster er af stor betydning med hensyn til handlingers art i løbet af døgnet, ugen og året. Her er der en lang række af funktioner, der kan binde byrummet sammen, dette kan idé- og planlægningsmæssigt understøttes af eksempelvis, genskabelse af et historisk spor som en offentlig sti på en gammel ejerlavsgrense, eller en golfbane som et nutidigt landskabselement der binder bydelene sammen, som bypark, Store elementer der vil være som en "branding" med et by- signal som ingen andre har.

De valgte grundprincipper, i de nødvendige modeløvelserne, for tilrettelæggelsen af planlægningen før man politisk beslutter sig, skal ikke være færdige arkitektoniske løsninger, men ideer og forslag til fysiske programmerklæringer, der enkelt kan følges op med prisbillige industrialiserede byggekomponenter, der visuelt kan tilpasses et lokalt miljø, også for at kunne indlede en dialog med de, der gerne skulle være interesseret i selv, at kunne designe egne omgivelser, inden for rammerne af en original idé og en samlet pris der som princip skal ligge 30% under markedsprisen.

Derfor er det vigtigt, at opgaven kan præsenteres som en fortsat dialog, for at skabe de bedste og billigste boliger, men med henblik på også at kunne lave noget, der ikke er set før; Det enestående ligger ofte gemt - så man skal bøje sig ned og lytte til jorden.

*Jens Kirkegaard
Juli 2020*